

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2562

มูลเหตุการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

Causes of Critical Heterosexual Relationships among Early Adolescence

สรกมล กรนุ้ม¹ ประทีป จินน์² นริสรา พึงโพธิ์สก³

Sankamon Gornnum¹ Prateep Jinnje² Narisara Peungposop³

(Received: January 30 ,2019 ; Accepted: March 15 ,2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจความหมายและค้นหาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจากมุมมองของวัยรุ่นตอนต้น โดยดำเนินการศึกษาตามแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ผู้ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกแบบเจาะจงจาก นักเรียนที่มี คุณลักษณะความอดทนสู้ชีวิต มีความเป็นผู้นำ และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง อายุระหว่าง 12 -15 ปี กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน ผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับพฤติกรรมเยาวชนและจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น จำนวน 3 คน พื้นที่ที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็น โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

ผลการศึกษารูปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ ส่วนที่ 1 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา รวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีรูปแบบการให้ความหมายเป็นทิศทางเดียวกัน เรื่องการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการคบเพื่อนต่างเพศ ขณะกระทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกโรงเรียน ส่วนที่ 2 เงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นที่สำคัญ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการเห็นแบบอย่างจากครอบครัว ซึ่งเป็นสาเหตุทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก และความเชื่อ ของวัยรุ่นในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัยด้วยการรู้จักควบคุมตนเองได้ในการคบเพื่อนต่างเพศในสถานการณ์ต่างๆ

คำสำคัญ: การคบเพื่อนต่างเพศ, วิจารณ์ญาณ, วัยรุ่นตอนต้น, การศึกษาเฉพาะกรณี

Abstract

The aim of this research is to understand the meaning and explore causes of Critical Heterosexual Relationships. The research was constructed using case study method in qualitative research. Five high school students, grade 7 – 9, ages between 12 -15 years, who were identified for leadership determination as fighter and being responsible for self and others, were selected as key informants. The students' parents and three behavioral modification and child development professional were also interviewed. The setting was selected from high school of local government of Nakhon Ratchasima province, Thailand. The instruments used in the study were semi-structured interviews and participant observation.

The results revealed that: Part 1. For students, their parents and professionals the meaning of Critical Heterosexual Relationships focused on acts of meditating and reasoning related to behavior inside and outside of school. Part 2. The significant conditions of Critical Heterosexual Relationships were parents providing reasoning for education and learning from role models to lead to changes in students attitudes, feelings and beliefs towards self control in all situations.

Keywords: Heterosexual Relationships, Critical, Early Teens, Case study

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

สถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศของวัยรุ่นมีข้อมูลสำรวจนักเรียน จำนวน 1,600 คนในโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศไทย พบว่า ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานในวัยรุ่นเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นชายและปราศจากการรับผิดชอบ และปัจจุบันวัยรุ่นชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่อายุ 14.5 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุในวัยรุ่นตอนต้น (Prohmmo, n.d)¹ ถึงแม้ว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการใช้วิธีการคุมกำเนิด แต่อัตราการใช้มีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ ในเพศชายจากร้อยละ 88.2 ในปี 2555 ลดเหลือร้อยละ 82.0 ในปี 2558 ส่วนเพศหญิงลดลงจากร้อยละ 80.0 ในปี 2555 เหลือ ร้อยละ 74.6 ในปี 2558 (สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค, 2551)² ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จากสถิติจำนวนหญิงคลอดบุตรอายุ 10-19 ปี ตั้งแต่ปี 2546-2558 พบว่า ในปี 2555 วัยรุ่นหญิงมีอัตราการคลอด 132,203 คน รองลงมาในปี 2554 มีอัตราการคลอด 132,180 คน และน้อยที่สุดในปี 2546 มีอัตราคลอด 95,873 คน (สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, 2558)³

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเครือญาติเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวไทย เช่น ครอบครัวเดี่ยวที่มีบิดาหรือมารดาเลี้ยงบุตรเพียงลำพัง ครอบครัววิดา มารดาวัยรุ่น ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ ครัวเรือนที่มีช่องว่างระหว่างอายุ คือ ปู่ย่า/ตายายกับหลาน หรือครัวเรือนที่เป็นเพศเดียวกัน และการดำเนินชีวิตของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงทั้งบิดาและมารดาต้องแสวงหารายได้ ทำให้ไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรได้เท่าที่ควร ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่เพียงพอ จึงถูกชักจูงจากภายนอกครอบครัวโดยง่าย เช่น ดิดสารเสพติด ดิดเกม มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554)⁴ ซึ่งเกิดจากเยาวชนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาทำให้ความสามารถในการวิเคราะห์และจัดการกับปัญหาของตนเองเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก(มูลนิธิศุภนิมิต, ม.ป.ป.)⁵

การศึกษาทักษะชีวิตวัยรุ่นไทย พบว่า ทักษะชีวิตของเยาวชนมีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ 5 ด้าน คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแบบวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การตระหนักในตนเอง และการจัดการอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต, ม.ป.ป.)⁶

หากเยาวชนได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการคิด ย่อมเป็นการช่วยพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสง่างาม และอยู่เย็นเป็นสุข(ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551)⁷ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะหนึ่งในทักษะชีวิตด้านการคิดที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล เป็นหนึ่งในสามส่วนที่เป็นปัจจัยสำคัญของความฉลาดของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียน รวมทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)⁸

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า มีช่องว่างของการศึกษา (Gap of Knowledge) ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณโดยตรงค่อนข้างน้อย จากการสืบค้นพบเป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นเรื่องการคบเพื่อน(ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ, 2549)⁹ หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ(กนกทอง มหาวงศ์นันท์, 2550)¹⁰ แบบแยกส่วน และยังไม่ให้คำตอบที่ชัดเจนในด้านประเด็นที่ศึกษา ยังขาด 1) การศึกษาองค์ความรู้แบบองค์รวมระหว่างการคบเพื่อนต่างเพศและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น และ 2) ความรู้ความเข้าใจของบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ครูอาจารย์ต่อธรรมชาติของวัยรุ่น และยังพบช่องว่างการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Gap of Methodology) มีน้อยในการศึกษามุมมองของคนในที่มีประสบการณ์จริงของวัยรุ่น โดยครอบคลุมบริบทสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและสังคม

ดังนั้นการศึกษาทำความเข้าใจความหมาย และค้นหาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2562

ของวัยรุ่นตอนต้น โดยใช้การศึกษาตามแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) นั้น จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการสร้างรูปแบบกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมวัยรุ่นด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และให้เหมาะสมกับบริบทนักเรียนในเขตพื้นที่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา อย่างแท้จริงซึ่งจะทำให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพ และพัฒนานักเรียนได้อย่างยั่งยืนในการประยุกต์กิจกรรมใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจากมุมมองของวัยรุ่นตอนต้น

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยใช้พื้นที่ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ระยะเวลาการศึกษาระหว่างเดือนมิถุนายนพ.ศ.2560 -เดือนกันยายน 2560

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 โรงเรียน ในปีงบประมาณ 2560

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ มีลักษณะความอดทนสู้ชีวิต เป็นผู้นำ และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง จำนวน 5 คน อายุอยู่ระหว่าง 12 -15 ปี 2)กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนที่ถูกคัดเลือก อายุอยู่ระหว่าง 34 - 48 ปี จำนวน 5 คน 3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย จำนวน 3 คน อายุระหว่าง 45 - 72 ปี มีประสบการณ์ทำงานกับเด็กและเยาวชนมาไม่น้อยกว่า 20 ปี

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ และแนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็น

แนวทางการศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการค้นหาคำประกอบของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในวัยรุ่น

การใช้ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา เป็นแนวคิดเชิงพฤติกรรมแนวใหม่ที่ระบุว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมซึ่งต่างมีอิทธิพลส่งผลต่อกัน (อรพินทร์ ชูชม, 2559: 70)¹¹ ตามความคิดพื้นฐานของแบนดูรา กล่าวคือ การเรียนรู้ของวัยรุ่นเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สื่อต่างๆ เป็นต้น ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมภายนอกของวัยรุ่น (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553: 238)¹²

เครื่องมือในการศึกษา

1. การใช้เครื่องมือแบบสอบถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (In-depth Interview) พร้อมบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการเชิงคุณภาพ ดังนี้ (ไชย โพธิ์สิตา, 2554)¹³

1. การจัดระเบียบข้อมูล จากการบันทึกเสียงและการจดบันทึกจากการสังเกตนำมาบรรยายเชิงพรรณนาอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวกต่อการใช้ข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2. นำข้อมูลดิบที่ได้มาแบ่งย่อยตามประเด็นของวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ด้วยการให้รหัส (Code) ซึ่งเป็นการกระชับข้อมูลให้เล็กลงและสามารถนำไปใช้ได้จริง

3. นำข้อมูลที่ให้รหัสมาจัดเป็นหมวดหมู่ข้อมูล (Clustering) ตามลักษณะข้อมูลที่สัมพันธ์กัน คือ ความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก และนำเสนอ

ข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา สรุปและตีความ ตรวจสอบ
ความถูกต้องตรงประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การนำข้อมูลมาแสดง จากข้อมูลที่ถูกจัดเป็น
หมวดหมู่ นำมาแสดงเป็นเรื่องราวและมีความหมายตรง
ตามความเป็นจริงกับสิ่งที่ศึกษา และใช้วิธีการตรวจสอบ
สามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ยืนยันข้อมูล
ดังกล่าว โดยการเทียบเคียงข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน
ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูที่ปรึกษา หากพบข้อมูลสอดคล้อง
กัน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่สรุปและตีความเทียบเคียง
วิเคราะห์กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับบันทึกใน
ระยะต่างๆ มาสู่การเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาข้อมูลโดย
ปราศจากอคติของผู้วิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามจริยธรรมการ
วิจัยในมนุษย์ ก่อนการเก็บข้อมูลจะได้รับการชี้แจง
วัตถุประสงค์การวิจัยและการพิทักษ์สิทธิจากผู้วิจัย และลง
ลายมือชื่อลงเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัย (Inform Consent)
กรณีผู้ให้ข้อมูลอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ปกครองต้องให้ความ
ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยเน้นการเก็บรักษาความลับ
ด้านข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลและผู้เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นนักเรียนระดับ
ม.3 จำนวน 3 คน ม.2 จำนวน 1 คน และ ม.1 จำนวน 1 คน
มีทั้งนักเรียนผู้ชายและนักเรียนผู้หญิง ลำดับการเกิดทั้งที่
เป็นลูกคนเดียว และมีพี่น้อง ซึ่งมีลักษณะการคบเพื่อนต่าง
เพศ เพื่อปรึกษาเรื่องการบ้าน และทำกิจกรรมเรื่องอื่นๆ ซึ่ง
เป็นข้อมูลทิศทางเดียวกับผู้ปกครองด้านการสอนเรื่องการ
คบเพื่อนต่างเพศ ผู้ปกครองทุกคนสอนนักเรียนคบเพื่อน
ต่างเพศเพื่อเป็นเพื่อนและทำกิจกรรมร่วมกัน ข้อมูลของ
นักเรียนสอดคล้องกับผู้ปกครองเรื่องหน้าที่รับผิดชอบของ
นักเรียนที่บ้าน ซึ่งผู้ปกครองทุกคนฝึกให้นักเรียนมีหน้าที่
รับผิดชอบงานบ้านตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และมีการฝึก
เด็กตั้งเป้าหมาย

สำหรับข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองมีการศึกษาที่
แตกต่างกัน ระดับ ป. 6 จำนวน 2 คน ม.6 จำนวน 1 คน
ม. 3 จำนวน 1 คน และไม่ได้ศึกษา จำนวน 1 คน มีทั้งพ่อ
แม่ และป้า การประกอบอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ ลูกจ้าง
โรงงาน จำนวน 2 คน ค้าขาย จำนวน 1 คน รับจ้างทั่วไป
จำนวน 1 คน และรับเหมาก่อสร้าง จำนวน 1 คน เมื่อ
พิจารณาคุณสมบัติของนักเรียนและผู้ปกครองเป็นไปตาม
เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ คือ
เป็นผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มี
ความอดทนสู้ชีวิต เป็นผู้นำ และมีความรับผิดชอบต่อ
หน้าที่ของตนเอง

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย จำนวน
3 คน สำเร็จการศึกษามากกว่าระดับปริญญาตรีและได้รับ
การอบรมเฉพาะทางตามความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์
ทำงานกับเด็กและเยาวชนมาไม่น้อยกว่า 20 ปี ผลการศึกษา
สรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

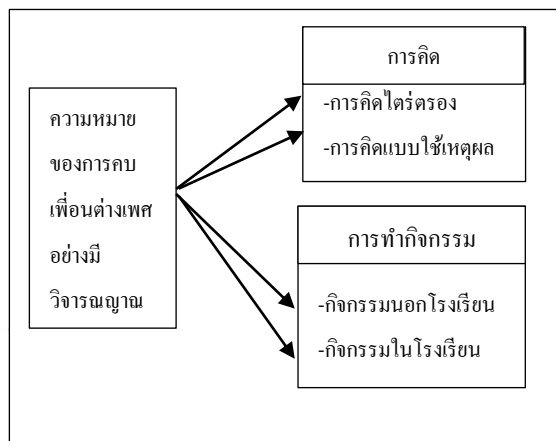
ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
วิจารณญาณ หมายถึง การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่ไม่
ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนาคตของตนเองก่อนตัดสินใจ
ลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันนอกห้องเรียน ได้แก่ การนัด
กันทำการบ้าน การนัดกันทำงานกลุ่ม การชวนเล่นเกมเล่น
เฟส การชวนเล่นกีฬาด้วยกันในเวลาว่าง การชวนเที่ยว
หลังเลิกเรียนและวันหยุดกับเพื่อนเพศตรงข้าม มาจาก
มุมมองที่หลากหลายมิติของนักเรียนผู้ปกครอง และ
ผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ 2 มิติดังนี้

1) มิติด้านการคิด แบ่งเป็นการคิดอย่างไตร่ตรอง
และการคิดแบบใช้เหตุผล ผู้ให้ข้อมูลได้ให้มุมมองการคิด
อย่างไตร่ตรอง ได้แก่ การคิดก่อนทำเพื่ออนาคต เป็นการ
ทบทวนสถานการณ์หรือสิ่งที่ถูกชักชวนจากเพื่อนต่างเพศ
ก่อนตัดสินใจกระทำร่วมกับเพื่อนต่างเพศ และการคิดอยู่

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2562

ในรอบปีไม่ออกขอบเขตเป็นการคำนึงถึงการกระทำตามหลักประเพณีวัฒนธรรมไทยและเหมาะสมกับวัยตามคำสอนของบิดามารดา ดังคำพูด“เวลาคุยกันก็อย่าไปคุยกันสองต่อสอง คุยกันเป็นกลุ่ม ต้องคิดก่อนทำ อย่างเล่าชวนไปเที่ยวหนูก็นึกไม่เคยไปล่ะ มันไม่ดี เกิดผลเสียต่อเราและพ่อแม่เสียใจถ้าเราทำแบบนั้น ที่เราใช้วิจารณญาณในการคบเพื่อนก็เพื่ออนาคตของเราและเราก็จะได้ไม่ท้อก่อนเพราะลำบากจะเรียนก็ไม่จบ อนาคตล่มจมเลย” (เด็กหญิงดา) ส่วนการคิดแบบใช้เหตุผล โดยการใช้จักสังเกตการกระทำของเพื่อนต่างเพศอย่างพิจารณาว่าสิ่งที่เพื่อนต่างเพศกระทำดีหรือไม่ดีและรู้จักแยกแยะการกระทำระหว่างความเป็นเพื่อนกับการเป็นคู่รัก ดังคำพูด “ดูการคบเพื่อนต่างเพศ ดูว่ามีนิสัยดีมีัย เรียนเก่งมีัย เขาขยันมีัย เป็นคนดีหรือไม่ ดูเขาไปเรื่อยๆ ว่าการเรียนเขาตั้งใจเรียนหรือปล่าการเรียน พฤติกรรมการคบเพื่อน ก็ดูเขาอยู่โรงเรียน ดูเวลาเรียนเขาตั้งใจเรียนหรือว่าเล่น” (เด็กชายบี)

2) มิติด้านกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมในโรงเรียนเป็นเรื่องการเรียน การเล่นเกม การสนทนาการในช่วงเวลาพักเที่ยงหรือคาบว่างจากการเรียน ดังคำพูด “ส่วนใหญ่ก็เดินเล่น เดินคุยกันเล่นๆ ในโรงเรียนนี่ล่ะครับ” (เด็กชายเอ) หากเป็นกิจกรรมนอกโรงเรียนจะใช้เวลาคุยเล่นกับเพื่อนต่างเพศผ่านออนไลน์หรือปรึกษาเพื่อน บางครั้งปรึกษาผู้ปกครอง มีเที่ยวเล่นกับเพื่อนๆ หรือครอบครัว เล่นกีฬาและแวกบ้านศึกษาธรรมชาติที่วัดใกล้บ้าน แบ่งเวลาทำงานกลุ่มและงานบ้าน ดังคำพูด “ส่วนใหญ่จะกลับบ้านก็ไม่ค่อยได้เล่น จะอยู่บ้านใครบ้านมัน จะเล่นด้วยกันเฉพาะอยู่ โรงเรียนหรือไม่บางทีก็มีงานที่อาจารย์แบบงานเป็นกลุ่มอะไรอย่างเนี้ย ไปหากัน ถ้าเล่นนี้ไม่ค่อยมาเล่นด้วยกัน นื่องหยุดก็อยู่บ้าน ช่วยงานบ้าน” (แม่เด็กชายเอ) ซึ่งสรุปข้อค้นพบความหมายตามภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 สรุปข้อค้นพบความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของ วัยรุ่นตอนต้น

2. เงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

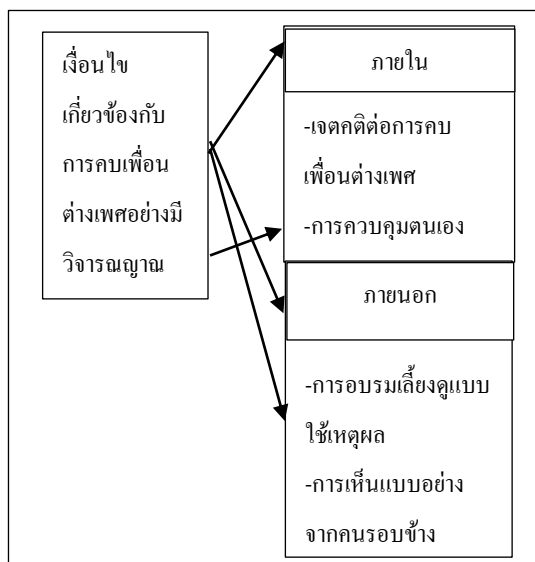
เงื่อนไขที่เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ผู้ปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา และผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นเงื่อนไขภายในตัวบุคคลและเงื่อนไขภายนอกจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ประกอบด้วย 4 สาเหตุ ดังได้นำเสนอต่อไปนี้

1) เงื่อนไขภายในตัวบุคคล เป็นเงื่อนไขที่เกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก ความคิด และตาม จิตลัทธิของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ พบว่ามี 2 สาเหตุ ประกอบด้วย 1.1 เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ หมายถึง วัยรุ่นรู้ถึงโทษหรือประโยชน์ในการคบเพื่อนต่างเพศ สามารถบอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่อเพื่อนต่างเพศได้ และกล้าตัดสินใจแสดงพฤติกรรมของตนต่อเพื่อนต่างเพศได้อย่างเหมาะสมตามวัย 1.2 การควบคุมตนเอง หมายถึง มีความสามารถในการยับยั้งภายในตนเองด้วยการ มุ่งมั่นต่อเป้าหมาย เคารพตนจากการมีสำนึกที่ดีงาม รู้จักอดทน มีวินัยรับผิดชอบตนเองและผู้อื่น

2) เงื่อนไขจากสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ไม่ได้เกิดจากตัวบุคคลโดยตรง แต่มาจากสภาพแวดล้อมรอบข้างนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำไปสู่การคบเพื่อนต่างเพศ

อย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีสาเหตุที่มาจากสภาพแวดล้อม 2 ประการ ประกอบด้วย 2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองให้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก ให้นักเรียนรู้ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำกับเพื่อนเพศตรงข้าม ส่งเสริมในสิ่งที่เป็ประโยชน์ในการปฏิบัติตัว คำนึงถึงผลของการกระทำนั้น ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ด้วยการบ่มเพาะพฤติกรรมที่ดีจากครอบครัว และ 2.2 การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง หมายถึง การปฏิบัติตัวของผู้ปกครองคอยติดตามดูแลเอาใจใส่ ให้แนวทางการดำเนินชีวิตจากเป็นแบบอย่างให้ดูจึ้นแนะให้เห็นตัวอย่างและผลลัพธ์ของคนรอบตัวเกี่ยวกับคบเพื่อนต่างเพศ รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์เสริมความรู้จากโรงเรียน ครู เพื่อน และสังคมใหม่ ทำให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตนตามความเหมาะสมในการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

เงื่อนไขทั้ง 2 ประเด็นสามารถเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการดูแลวัยรุ่นตอนต้นให้รู้จักเลือกคบเพื่อน ส่งผลประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศต่อไป สามารถสรุปแสดงข้อค้นพบเงื่อนไขตามภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 สรุปข้อค้นพบเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา อ.สูงเนิน รวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีรูปแบบการให้ความหมายเป็นทิศทางเดียวกันเรื่องการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการคบเพื่อนต่างเพศด้วยมีการกระทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกโรงเรียนนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสมอง (Executive Function) ด้วย EF มีบทบาทสำคัญต่อความสามารถของมนุษย์ในกระบวนการคิดรับรู้ค่าตั้ง และมีความสัมพันธ์ทางบวกในการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการคิดไตร่ตรอง ยับยั้ง ชั่งใจ (Inhibitory Control) และส่วนความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory) ในอนาคตของวัยรุ่นตอนต้น (Riggs; et al, 2015)¹⁴ ซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาได้

เงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นที่สำคัญ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง ซึ่งเป็นสาเหตุทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก ความเชื่อของวัยรุ่นที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัยด้วยการรู้จักควบคุมตนเองได้ในการคบเพื่อนต่างเพศในสถานการณ์ต่างๆ หากเยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหามากขึ้น ทำให้เพิ่มความสามารถในการจัดการกับปัญหาของตนเองกับเพื่อนต่างเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) เป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหากลุ่มเครือ มีความขัดแย้ง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ โดยใช้ความรู้จากประสบการณ์ของตน และข้อมูลรอบด้าน ทั้งข้อมูลเชิงวิชาการ ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและข้อมูลส่วนตัว

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2562

ของผู้คิด (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551)¹⁵ รวมถึงการได้รับความเข้าใจ เอาใจใส่จากผู้ปกครองย่อมส่งผลให้เยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประสบความสำเร็จได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้วยการให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญด้วยเหตุผลในการตัดสินใจกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ ด้วยการฝึกตั้งเป้าหมายชีวิต และคำนึงถึงผลกระทบทางบวกในอนาคต

2. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้ปกครองเรื่องการอบรมเลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล และเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกวัยรุ่นได้ปฏิบัติตาม เพื่อนำผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมถึงการสื่อสารกับลูกวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม

3. ควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น ด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นกิจกรรมที่นำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป จินน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สภ ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขความถูกต้องของงานวิจัยจนสำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณ ท่านนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาที่กรุณาให้ใช้พื้นที่โรงเรียนมัธยมเป็นสนามการวิจัย รวมถึงคณะครูที่อำนวยความสะดวกในการประสานนักเรียน ผู้ปกครอง สถานที่ ห้องเรียน ห้องประชุมในโรงเรียน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Prohmmo, A. (n.d.). **Adolescent health and development situation in Thailand**. Nakhon Pathom: Institute for population and social research mahidol university.
2. เว็บไซต์สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค. (2551). **สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์** สืบค้นพบเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2559 จาก www.boe.moph.go.th/Annual/Annual1.202551/Part1_51/3251_ST1.doc
3. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์.(2558). **สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน**. รายงาน. นนทบุรี: กรมอนามัย.
4. คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนแห่งชาติ.(2554). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
5. เว็บไซต์มูลนิธิคุณพุด.(ม.ป.ป.). **สถานการณ์เยาวชนไทย** สืบค้นพบเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2560 จาก http://www.compassionth.com/?page_id=6260
6. เว็บไซต์กรมสุขภาพจิต.(ม.ป.ป.). **สถานการณ์ปัญหาสุขภาพวัยรุ่น** สืบค้นพบเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.dmh.go.th/downloadportal/Strategy>
7. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.(2551). **การพัฒนาการคิด**. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิก พรินต์ติ้ง.
8. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: บริษัทพรทิพย์กราฟฟิค จำกัด.
9. ณรงค์ชัย ต่อศรีเจริญ, วามดา จินดาผดุง, อภิญา สุวลิรัตน์, ยาใจ เพชรสงฆ์, ภูษณัฐ อิงกุลานนท์ ,กิตติศักดิ์ จิตรภักดี. (2449). **ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการคบเพื่อน ต่างเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร**. รายงานการวิจัยของการเรียนการสอนรายวิชา จิต 325 (สาขาจิตวิทยา). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
10. กนกทอง มหาวงศ์นันท์.(2550). **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร (สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
11. อรพินทร ชูชม. (2559). **พฤติกรรมศาสตร์: มุมมองในศาสตร์ที่แตกต่าง เรื่อง พฤติกรรมศาสตร์เชิงจิตวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไรจันพรินต์ติ้ง.

- 12.สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2553). **จิตวิทยาการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 13.ชาย โพธิ์สีดา.(2554). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- 14.Riggs,N.R; Black, D.S; and Ritt-Olson, A. (2015). Associations Between Dispositional Mindfulness and Executive Function in Early Adolescence. **Child Fam Stud**, 24:2745–2751.
15. ประพนธ์ศิริ สุเสารัจ.(2551). **การพัฒนาการคิด**. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิก พริ้นติ้ง.